

Public and Private International Law Bulletin

Başvuru: 10.11.2020
Revizyon Talebi: 28.11.2020
Son Revizyon: 28.11.2020
Kabul: 28.11.2020
Online Yayın: 11.12.2020

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Yabancı Unsurlu Uyuşmazlıklarda Türk Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir Kararı Alma Yetkisi

Jurisdiction of Turkish Courts to Grant Interim Measures Regarding Disputes with Foreign Element

Bilgin Tiryakioğlu*

Öz

Türk mahkemelerinin yabancı unsurlu uyuşmazlıklarda ihtiyati tedbir kararı alma yetkisi ile ilgili doktrinde tartışmalar yaşanmaktadır. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunda (MÖHUK) Türk mahkemelerinin bu husustaki yetkisini belirleyen özel bir düzenlemenin bulunmaması kanımızca tahkim yargısı bakımından bir sıkıntı yaratmamaktadır. Çünkü Milletlerarası Tahkim Kanunu, tahkim yargılaması ister Türkiye'de yapılınsa ister yabancı bir ülkede yapılınsa Türk mahkemelerine ihtiyati tedbir kararı alma yetkisini vermektedir. Buna karşılık, devlet yargısında görülen yabancı unsurlu uyuşmazlıklar bakımından Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisinin olup olmadığına ilişkin tartışmaların haklı nedenleri bulunmaktadır. Türk mahkemelerinde veya yabancı devlet mahkemelerinde görülen veya görülecek olan uyuşmazlıklarla ilgili olarak Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisi hali hazırda MÖHUK'dan hareketle iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralları kapsamında tartışılmaktadır. İç hukukumuzda konuyu düzenleyen Hukuk Muhakemeleri Kanununun (HMK) ihtiyati tedbir kararı almaya yetkili mahkemeyi düzenleyen 390. maddesi ise iç hukuk ilişkileri gözetilerek kaleme alındığından yetersiz kalmaktadır. Bu durumun yarattığı sıkıntıları gidermenin en iyi yolu, Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı almasına ilişkin olarak MÖHUK'a bir madde eklenmesidir.

Anahtar Kelimeler

Geçici Hukuki Koruma Tedbirleri, Milletlerarası Tahkim, *Lex Arbitri*, Tahkim Yeri, Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi

Abstract

The power of Turkish courts to grant interim measures in disputes containing foreign elements has received critical discussion among scholars. In our view, the lack of any special provision in the Act on Private International and Procedural Law (PIPL) giving Turkish courts power in this matter does not in itself lead to any problem in arbitration. This is because, under the International Arbitration Act, Turkish courts have the power to grant interim measures, irrespective of whether the arbitration takes place in Turkey or in a foreign country. However, there are important factors to consider in regard to the question whether Turkish courts have the power to issue interim measures in relation to disputes with foreign elements that are brought before state courts. The power of the Turkish courts to grant interim measures in relation to disputes that are brought before them or before foreign courts is currently being considered within the scope of the domestic jurisdiction rules in PIPL. Article 390 of the Civil Procedure Law, which regulates the competency of the court to hear interim measure applications, is insufficient for this purpose, as it was drafted with regard only to matters of domestic law. The best way to reduce the problems caused here is adding a provision to PIPL that regulates the power of the Turkish courts to rule on interim measures.

Keywords

Interim Measures, International Arbitration, *Lex Arbitri*, Seat of Arbitration, Jurisdiction of Turkish Courts

* Sorumlu Yazar: Bilgin Tiryakioğlu (Prof. Dr.), İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ankara, Türkiye.
E-posta: bilgint@bilkent.edu.tr ORCID: 0000-0001-5574-1525

Atf: Tiryakioğlu B, "Yabancı Unsurlu Uyuşmazlıklarda Türk Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir Kararı Alma Yetkisi" (2020) 40(2) PPII 917.
<https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.2.828662>

Extended Summary

The lack of a special provision in the Act on PIPL that regulates the power of the Turkish courts to grant interim measures in disputes containing foreign elements has led to discussion in terms of both arbitration and court proceedings.

Whether Turkish courts have the power to grant interim measures should be considered a separate question in relation to disputes brought before arbitration tribunals and before national courts.

The power of Turkish courts to grant interim measures must be settled within the provisions of International Arbitration Act (IAA). We believe that the joint consideration of Articles 3 and 6 of the IAA should put an end to all discussions on this subject. Article 6 of the Act indicates that seeking an interim measure before the courts does not constitute a breach of the arbitration agreement, Article 3, which determines the competent court, with the reference made to a court in IAA, indicates what court is to be considered competent to issue an interim measure.

Because granting an interim measure in accordance with Article 6 is asserted to be among the “works specified to be undertaken by the courts,” it is necessary to conclude that a competent Turkish court having international jurisdiction must exist in any event.

However, regarding the jurisdiction of the Turkish courts to issue interim measures on disputes brought before Turkish or foreign courts, the starting point should be the provisions of the PIPL. Because no special provision exists in PIPL, the rules that are to be applied to designate the international jurisdiction of the Turkish courts are simply those that relate to domestic jurisdiction in accordance with the reference made in Article 40. Therefore, to designate the international jurisdiction of the Turkish courts for hearing applications for interim measures, the rules on the domestic jurisdiction of the Turkish courts in the Civil Procedural Law (CPL) regarding interim reliefs should be adopted. Article 390 of the CPL states that “an interim measure can be sought from the court, which has the jurisdiction to hear the merits of the case, if such interim measure is requested prior to the initiation of a lawsuit; and the court that actually hears the case, if such interim measure is sought after the initiation of a lawsuit.” Because the drafting of Article 390 of the CPL only took domestic disputes into account, it is insufficient to cover disputes and relationships containing foreign elements, as Turkish courts have no jurisdiction to hear the merits of such cases. This is because, in situations of this type, it is not possible to litigate the existence of a competent court to grant an interim measure.

Yabancı Unsurlu Uyuşmazlıklarda Türk Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir Kararı Alma Yetkisi

I. Genel Olarak

İhtiyati tedbir de dahil olmak üzere tüm geçici hukuki koruma tedbirleri, açılmış veya açılmakta olan davalarda uyuşmazlığın kesin hükümlle sonuçlanmasına kadar geçen süre içinde, dava konusunu, davacının veya davalının kötü niyetli davranışlarından veya ortaya çıkabilecek diğer tehlikelerden korumayı amaçlar¹. Böylelikle, esas uyuşmazlığı nihai olarak çözen yargı kararı verildiğinde dava konusu olan mal veya alacak korunmuş olmakta ve nihai kararın icra edilmesi mümkün kılınmaktadır. Milletlerarası özel hukuk menfaatleri bağlamında ifade etmek gerekirse, ihtiyati tedbir de dahil olmak üzere, geçici hukuki koruma tedbirleri etkili bir hukuki koruma garantisi sağlayarak gerçek bir kararın verilmesindeki düzen menfaatlerinin gereğinin yerine getirilmesine yardımcı olmaktadır.

Yabancı unsur taşıyan uyuşmazlıklarda, uyuşmazlığın görüldüğü yerin yabancı devlet mahkemeleri veya hakem mahkemeleri olduğu durumlarda, uyuşmazlığın görüldüğü yer ile ihtiyati tedbir kararının alınması ve icra edilmesi gereken ülke farklı olabilir. MÖHUK'da, Türk mahkemelerinin yabancı unsurlu uyuşmazlıklarda, genel olarak geçici hukuki koruma tedbirleri, özel olarak da çalışmamızın konusunu oluşturan ihtiyati tedbir kararı alma yetkisini düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durum hem tahkim yargılamasında hem devlet yargısında görülen davalar bakımından teorik ve pratik düzeyde tartışmalara yol açmaktadır.

Devlet yargısında görülen davalar ile tahkim yargısında görülen davalar bakımından Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisinin olup olmadığı tartışmalarının hareket noktasının farklı olması gerektiği kanısındayız. Türk mahkemelerinde veya yabancı devlet mahkemelerinde görülen veya görülecek olan yabancı unsurlu uyuşmazlıklarla ilgili olarak Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisine MÖHUK'dan hareketle cevap aranmalıdır. Buna karşılık, tahkim yargılaması söz konusu olduğunda, Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisi konusunda yapılan tartışmaların esas itibariyle Milletlerarası Tahkim Kanunu (MTK) ekseninde yapılması gerektiği kanısındayız.

Hakemlerin ihtiyati tedbir kararı da dahil olmak üzere geçici hukuki koruma tedbirleri alma yetkileri bu çalışmanın kapsamı dışında kalmaktadır. Bununla birlikte, hakemlerin geçici hukuki koruma tedbirlerine hükmetme yetkisinin hem tahkim kurumlarının kurallarında hem Türk hukuku da dahil olmak ulusal düzenlemelerde

1 Rifat Erten, *Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Önlemleri* (Adalet Yayınevi, 2010) 8; Nimet Özbek, *Milletlerarası Usul Hukukunda Geçici Hukuki Koruma* (Yetkin Yayınları, 2013) 24.

genel kabul gördüğünü hatırlatmakta yarar görüyoruz². Hakemlere geçici hukuku koruma tedbirleri alma yetkisinin tanınması kural olarak mahkemelerin bu tür kararları almasına engel olmadığı gibi, hakemlerin bu konudaki yetkisi taraflarca sınırlandırılabilir veya tamamen ortadan kaldırılabilir.

Bu çalışmanın amacı, Türk mahkemelerinin yabancı unsurlu bir uyuşmazlıkta ihtiyati tedbir kararı alma yetkisini, tahkim yargılamasında ve devlet mahkemeleri önünde görülmekte olan/görülecek davalar açısından tartışmak ve çözüm önerisinde bulunmaktadır. İhtiyati tedbir dışında kalan diğer geçici hukuku koruma tedbirleri bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

II. Doktrindeki Tartışmalar

Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma konusundaki milletlerarası yetkisi ile ilgili tartışmaları MÖHUK ve MTK ekseninde yapılan tartışmalar olarak ikiye ayırmanın konuya farklı bir bakış açısı kazandırabileceği kanısındayız. Elbette MTK'nın yürürlüğe girmesinden sonra, hakemlerin ihtiyati tedbir kararı alma yetkilerinin kabul edilmiş olması, mahkemelerin tahkim yargısında ihtiyati tedbir kararı alma yetkilerini ortadan kaldırmamaktadır.

Doktrinde gerek MÖHUK gerek MTK ekseninde yapılan tartışmaların oturduğu zemini anlayabilmek için 1 Ekim 2011 tarihinden öncesini ve sonrasını ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Bu tarihte, MTK ile birlikte uzun süre yürürlükte olan ve mahkemelerin ihtiyati tedbir kararı verme yetkisi ile ilgili daha elverişli hüküm içeren 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) yürürlükten kalkmıştır. Mülga HUMK döneminde, tedbir kararı almak için şartların gerçekleştiği durumlarda ihtiyati tedbir kararı almaya yetkili bir Türk mahkemesinin bulunup bulunmadığı sorun oluşturmuyordu; üstelik mahkeme uygulaması da bu yöndeydi. Mülga HUMK'un 104. maddesi uyarınca, HUMK'un 101 ve 103. maddelerinde yer alan şartların varlığı halinde davacı "*ihtiyati tedbire en az masrafla karar verecek ve kararı en hızlı icra edecek yer mahkemesinden*" ihtiyati tedbir talep edebilmekteydi. Ancak HMK'nın konuya ilişkin 390. maddesi, ihtiyati tedbirin "*dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkmeden; dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkmeden*" talep edileceğini hükme bağlamış olmakla ister Türkiye'de ister yabancı bir ülkede devlet yargısında ya da tahkim yargısında görülmekte (veya görülecek) olan uyuşmazlıklar bakımından yetersiz kalmakta ve doktrinde yoğun tartışmalara konu olmaktadır.

2 Hakemlerin tahkim yargılaması sırasında çeşitli türden geçici hukuku koruma tedbirlerine hükmedebilme yetkileri ve "*imperium*" kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız Süheyl Balkar, "Milletlerarası Tahkime Konu Uyuşmazlıklarda Hakemlerin Geçici Koruma Tedbirlerine Hükmedebilme Yetkisi ve Imperium Kavramı", (2017) 16 (2), Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 259-293.

İşte mülga HUMK ile HMK düzenlemeleri arasındaki fark geçmişte tartışma konusu olmayan bazı hususların günümüzde tartışılmasına da yol açmış bulunmaktadır³. Bu bağlamda mülga HUMK döneminde olduğu gibi hem devlet hem tahkim yargısına ilişkin olarak MÖHUK'dan hareketle iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları kapsamında çözüm arayışları halen devam etmektedir; ancak HMK'nın 390. maddesinin yetersizliği bazı yeni yaklaşımların ortaya konmasına da vesile olmuştur.

Bugün bulunduğumuz noktada, MTK ekseninde yapılan tartışmalar, asıl uyuşmazlığın tahkim yargısında görüldüğü davalara özgü olarak Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisini ilgilendirmektedir⁴. Doktrinde ileri sürülen görüşlerin büyük bir kısmı tahkim yargılamasında mahkemelerin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisinin MTK'da bulunduğunu kabul etmekte, ancak yetkili mahkemenin hangisi olacağı konusunda iç hukukun yer itibariyle yetki kuralından (ve onun amaca uygun yorumlanmasından) hareket edilmesini savunmaktadır⁵.

MÖHUK ekseninde yapılan tartışmalar, ihtiyati tedbiri düzenleyen iç hukukun yer itibariyle yetki kuralı olan HMK'nın 390. maddesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla doktrinde, HMK'nın 390. maddesini yabancı unsurlu uyuşmazlıklarda ihtiyati tedbir kararlarının doğasına uygun bir yetki düzenlemesi olarak kabul eden bir görüş bulunmamaktadır⁶.

HMK'nın 390. maddesinden hareketle yapılan tartışmalarda, tarafların yetki anlaşması ile yabancı bir devlet mahkemesini veya hakem mahkemesini yetkili kıldıkları durumlar ile esas hakkındaki uyuşmazlığın yabancı bir devlet mahkemesinde veya tahkim mahkemesinde görüldüğü durumların birlikte ele alındığı görülmektedir. Esas hakkında uyuşmazlığı görmeye yetkili bir Türk mahkemesinin bulunmadığı durumlarda HMK'nın 390. maddesi uyarınca ihtiyati tedbir kararı almaya yetkili bir Türk mahkemesinin olmamasının yarattığı sıkıntı yorum yoluyla giderilmeye çalışılmaktadır. Bu görüşün dayandığı haklı bir gerekçe de, esas davaya yabancı devlet veya hakem mahkemeleri bakıyorsa, bu mahkemelerin Türkiye'deki mal ve alacaklar ile ilgili olarak verdikleri ihtiyati tedbir kararlarının- geçici nitelikte olmaları nedeniyle- Türkiye'de

3 Cemal Şanlı, Emre Esen, İnci Ataman-Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk* (8th edn, Beta 2020) 535; Özbek, (n 1) 131 vd. Mülga HUMK'un yürürlükte olduğu dönemde, tahkim yargılamasında geçici hukuki koruma tedbirlerini ele alan doktora çalışmasında Balkar, MTK'nın 6. maddesinde yer alan hüküm nedeniyle, mahkemelerin, tahkim anlaşmasına rağmen geçici koruma tedbirlerine hükmetme yetkisini açıkça kabul ettiğini ancak böyle bir ihtimalde hangi mahkemelerin yetkili olacağını düzenlemediğini bu hususu HUMK'daki yetki kurallarına bıraktığını ifade etmektedir: Süheyla Balkar, *Uluslararası Ticari Tahkim ve Geçici Hukuki Koruma Tedbirleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi 2010) 204.

4 MTK'nın 6/2. maddesinde hakemlerin cebri icra organları tarafından veya diğer resmi makamlar tarafından yerine getirilmesi veya üçüncü kişileri bağlayan kararlar veremeyecekleri hükmüne bağlanmış olduğundan, anılan madde kapsamında hakemler tarafından ihtiyati haciz kararı verilmesi pratikte mümkün görünmemektedir: Melis Taşpolat-Tuğsavul, "4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca Hakemlerin ve Mahkemelerin Geçici Hukuki Koruma Kararı Verme Yetkisi" (2014) (16) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan) 2086. Öte yandan, doktrinde bu fıkra hükmünde yer alan düzenlemenin tamamen kaldırılması da önerilmektedir: İlyas, Gölcüklü, *Milletlerarası Tahkimde Dava Açma Yasakları* (On İki Levha Yayıncılık 2018) 449.

5 Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 544-545.

6 Aynı yönde bkz Özbek (n 1)132-133; Defne Deniz Kırılı-Aydemir, *Milletlerarası Usul Hukukunda İhtiyati Tedbirler* (On İki Levha Yayıncılık 2013) 304.

bir etkiye sahip olamayacakları gerçeğidir. Bir cümle ile özetlersek karşımızda şöyle bir tablo bulunmaktadır: HMK'nın 390. maddesi Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi dikkate alınarak hazırlanmamış olduğundan, söz konusu maddenin dayandığı “asıl davaya bakmaya yetkili” bir Türk mahkemesi bulunmadığından ihtiyati tedbir kararı alacak bir Türk mahkemesi bulunmamakta, esas davanın görüldüğü yabancı mahkemenin verdiği ihtiyati tedbir kararlarının -bu kararların geçici olması nedeniyle- Türkiye’de tenfizi imkânı da bulunmamaktadır. Doktrinde hâkim görüş, uyuşmazlığın esası hakkında yetkili bir Türk mahkemesinin bulunmadığı bütün bu durumlarda HMK'nın 390. maddesinin amaca ve ihtiyaca uygun olarak yorumlanması zaruretine işaret etmektedir. Tek cümleyle ifade etmek gerekirse, bu görüş, söz konusu maddenin, Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkilerinin ortadan kalktığı şeklinde yorumlanamaz⁷. Bu görüşün vardığı sonuca, yukarıda ortaya koyduğumuz tabloyu da göz önüne alarak, asıl uyuşmazlığın yabancı ülke mahkemelerinde görüldüğü durumlar bakımından katılıyoruz. Gerçekten de ihtiyati tedbir kararı alınması için şartlar gerçekleşmiş ise yetkili bir Türk mahkemesi bulunmadığı için bu müessesenin sağladığı hukuki korumadan vazgeçilmesi düşünülemez⁸.

III. Tahkim Yargılamasında Türk Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir Alma Yetkisi

MTK ekseninde yapılan tartışmalar ve ileri sürülen görüşlerin temel dayanağı, esas itibariyle MTK'nın 6. ve 3. maddeleridir. MTK'nın “*İhtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz*” kenar başlığını⁹ taşıyan 6 (1). maddesi uyarınca, “*tarafardan birinin, tahkim yargılamasından önce veya tahkim yargılaması sırasında mahkemeden ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz istemesi ve mahkemenin böyle bir tedbire veya hacze karar vermesi, tahkim anlaşmasına aykırılık teşkil etmez*”. Bu hükmün açıkça ortaya koyduğu üzere, MTK'ya göre uyuşmazlığın tahkim yargılamasında görüldüğü durumlarda taraflar mahkemeden ihtiyati tedbir talep edebilirler¹⁰. Kanununun 3. maddesi ise yetkili mahkeme ile ilgili bir düzenleme getirmektedir. Söz konusu hükme göre, MTK'da “*mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerde, davalının yerleşim yeri veya olağan oturma yeri ya da işyerinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesi; davalının Türkiye’de yerleşim yeri, olağan oturma yeri veya işyeri yoksa İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi görevli ve yetkilidir*”.

7 Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 543; Aysel Çelikel and Bahadır Erdem, *Milletlerarası Özel Hukuk* (16th edn, Beta 2020) 585.

8 Kırılı-Aydemir (n 6) 304.

9 Söz konusu maddenin HMK'nın 414. maddesinde olduğu gibi, “geçici hukuki koruma” kavramı yerine onun alt türleri olan *ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî haciz* kavramlarına yer vermesi, hakemlerin sadece bu iki tedbire hükmedebileceği şeklinde dar yorumlanmaması gerekir. Aynı yönde Gölcüklü (n 4) 284.

10 Tahkim yargısında mahkemelerin ihtiyati tedbir alma yetkisini tarafların anlaşma yaparak kaldırıp kaldıramayacağı ise ayrı bir tartışmanın konusudur. Bununla birlikte böyle bir anlaşmaya etki tanınıp tanınmayacağı ulusal hukuka göre karar verecek bir husus olduğunu hatırlatmakta yarar görüyoruz: Erten (n 1) 88.

MTK'nın 6. maddesi uyarınca ihtiyati tedbir kararı alınmasının, anılan Kanunun 3. maddesi anlamında “mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerden” olduğu tartışmaya mahal bırakmayacak kadar açıktır¹¹. İşte bu nedenle, MTK'dan hareketle konuyu tartışanlar tahkim yerinin Türkiye olduğu durumlarda esas itibarıyla MTK'nın 6. ve 3. maddelerini birlikte değerlendirmekte ve MTK'nın uygulama alanına giren uyuşmazlıklar bakımından ihtiyati tedbir kararı vermeye milletlerarası yetkisi bulunan bir Türk mahkemesinin olduğu sonucuna varmaktadır. Kanımızca, ihtiyati tedbir kararları düşünülerek kaleme alınmadığı için MTK'nın 3. maddesindeki hangi mahkemenin yetkili olacağını belirleyen kıstaslar ihtiyati tedbir kararı alma yetkisi bakımından ideal kıstas olmaktan uzaktır. Bununla birlikte, söz konusu madde, yetkili bir Türk mahkemesi temin etmesi nedeniyle ihtiyati tedbirler bakımından da kullanılabilir¹². Bu görüş bağlamında, resmin tamamını ortaya koyabilmek için MTK'nın uygulama alanına ilişkin 1/(3). maddesinde yer alan “bu Kanunun 5 ve 6 ncı madde hükümleri, tahkim yerinin Türkiye dışında belirlendiği durumlarda da” uygulanacağını öngören hükmün yorumu önem taşımaktadır. Böylelikle, tahkim yeri yabancı bir ülke olduğunda, MTK'nın uygulanmasının kararlaştırılıp kararlaştırılmadığı ayrımı yapılarak konu tartışılrsa da¹³, MTK m. 6 uyarınca Türk mahkemelerinden ihtiyati tedbir talep edilebileceği sonucuna ulaşmak mümkün olmaktadır¹⁴.

A. MTK'nın Uygulama Alanının Mahkemelerin İhtiyati Tedbir Kararı Alma Yetkisi Üzerindeki Etkisi

Konuya ilişkin olarak yapılan tartışmalar üzerindeki etkisi ve aşağıda yapacağımız ayrımlara esas teşkil etmesi nedeniyle Milletlerarası Tahkim Kanununun uygulama alanını belirleyen 1. maddenin 2. fıkrası üzerinde durmanın yararlı olacağı kanısındayız. Söz konusu hüküm uyarınca Kanunun uygulama alanı için iki durum öngörülmüştür. İlk durum yabancı unsurun bulunması şartıyla tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklardır. İkincisi ise tarafların ya da hakem veya hakem kurulunun MTK hükümlerinin uygulanmasını kararlaştırdığı durumlardır¹⁵. Tahkim yerinin Türkiye olduğu ve yabancı unsurun bulunduğu ilk durumda Kanunun uygulama alanı tartışmaya yer bırakmayacak kadar açıktır. Bu durumda, uyuşmazlığın MTK'ya göre çözülmesi zorunludur¹⁶. Halbuki tarafların ya

11 Aynı yönde bkz İlyas Arslan, “Milletlerarası Ticari Tahkimde Türk Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Kararı Verme Yetkisi” (2016) 27(7) TADD 718.

12 Talebe konu hak veya şeyin bulunduğu yer kıstası mahkemelerin ihtiyati tedbir kararı verme yetkisini tesis etmek için uygun bir kıstas olduğu kanısındayız.

13 Ergin Nomer, *Devletler Hususi Hukuku* (22nd edn, Beta 2017) 587; Ergin Nomer, *Milletlerarası Usul Hukuku* (2nd edn, Beta 2018) 271; Arslan (n 11) 713-714.

14 Taşpolat-Tuğsavul, tahkim yerinin Türkiye dışında olması dolayısıyla aslında MTK'nın uygulanmayacağı uyuşmazlıklarda da Türk mahkemelerinden geçici hukuki koruma tedbiri talep edilebileceğini, ancak yetkili mahkemenin MTK'nın 3. maddesi uyarınca değil HMK'dan hareketle tayini gerektiği sonucuna varmaktadır: Taşpolat-Tuğsavul (n 4) 2098.

15 MTK'nın 1(2). maddesi uyarınca bu Kanun “yabancılık unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği veya bu Kanun hükümlerinin taraflar ya da hakem veya hakem kurulunca seçildiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanır.”

16 Nomer, *Devletler Hususi Hukuku* (n 12) 583.

da hakem veya hakem kurulunun, MTK'nın uygulanmasını kararlaştırdığı durumda Kanunun uygulama alanı ile ilgili bazı hususların açıklığa kavuşturulması gerekir. HMK'nın 407. maddesine rağmen¹⁷ tahkim yerinin Türkiye olduğu yabancı unsur taşımayan uyuşmazlıklarda MTK'nın uygulanması kararlaştırılabilir mi? Doktrinde, tahkim yerinin Türkiye olduğu uyuşmazlıklar bakımından yabancı unsur taşımaya da tarafların MTK'nın uygulamasını kararlaştıracakları kabul edilmektedir¹⁸. Bu görüş, MTK'nın 1. maddesinin 2. paragrafında öngörülen hükmün geniş yorumlanarak Kanunun uygulama alanının da genişletilmesi sonucunu doğurmaktadır. Tarafların iradesinin tahkim yargılamasının temel dayanağı olmasından hareket etmesi ve irade muhtariyetini öncelemesi nedeniyle¹⁹, tahkim yerinin Türkiye olduğu uyuşmazlıklarda yabancı unsur bulunmasa dahi, eğer tarafların iradesi bu doğrultuda ise MTK'nın uygulaması gerektiği görüşüne katılıyoruz. Bununla karşılık, tahkim yerinin Türkiye olduğu ve fakat yabancı unsur taşımayan uyuşmazlıklar bakımından *hakemlerin* MTK'nın uygulanmasını kararlaştıramayacakları kanısındayız.

Tahkim yerinin yabancı ülke olduğu ve MTK'nın uygulanmasının kararlaştırıldığı durumlarda yabancı unsurun aranıp aranmayacağı hususunun da açıklığa kavuşturulması gerekir. MTK'nın 1. maddesinin 2. fıkrasının kaleme alınış tarzından hareketle, tahkim yerinin yabancı bir ülke olması halinde, yabancı unsurun MTK'nın uygulanmasının ön koşulu olarak arandığı sonucuna ulaşmak zordur. Bu durumda, uyuşmazlık yabancı unsur taşımaya da MTK uygulanacaktır²⁰. Tahkim yerinin yabancı bir ülke olduğu, ancak MTK hükümlerinin uygulanmasının kararlaştırıldığı durumlarda MTK'nın uygulanmasının öngörülmesi -yabancı unsurun ön koşul olup olmadığı tartışmasından bağımsız olarak- bazı sıkıntılar yaratmaktadır. Çünkü böyle durumlarda MTK'nın bütünüyle uygulanmasını beklemek gerçekçi değildir. Tahkim yeri hukukunun usule uygulanacak hukuk (*lex arbitri*) sıfatıyla MTK'nın bazı hükümlerinin uygulanmasına engel olma ihtimali yüksektir. Yani, böyle bir durumda MTK'nın, ancak *lex arbitri*'nin süzgecinden geçerek uygulanacağını göz ardı edilmemesi gerekir.

Tahkim yerinin Türkiye olduğu ve yabancı unsurun bulunmadığı uyuşmazlıklarda ise esas itibarıyla HMK uygulanacaktır.

MTK'nın 1. maddesinin 2 paragrafı bağlamında Kanunun kapsamı dışında kalan uyuşmazlıklara MTK'nın uygulanamayacağı açıktır²¹. Ancak bu durumun MTK'nın 1(3). maddesinden²² kaynaklanan iki istisnası bulunmaktadır. İlk istisna, tahkim

17 HMK'nın 407. maddesi, MTK'nın tanımladığı anlamda yabancı unsur içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar hakkında HMK'nın tahkime ilişkin hükümlerinin uygulanacağını belirtmiştir.

18 Nomer, *Devletler Hususi Hukuku* (n 12) 583-584; Ziya Akıncı, *Milletlerarası Tahkim* (4th edn, Vedat Kitapçılık 2016) 52. Ayrıca bkz Yargıtay 15. HD, 2014/3330 E. 2014/4607K., 1.7.2014.

19 Aynı yönde bkz Işıl Özkan/ Uğur Tütüncübaşı, *Uluslararası Usul Hukuku* (Adalet Yayınevi 2017) 250.

20 Bilgehan Yeşilova, "*Lex (Loci) Arbitri*" ve "*Tahkim Yeri*" Kavramları Işığında Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun Yer İtibarıyla Uygulama Alanı (2013) 2 (1) Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi, 140.

21 Aynı yönde bkz Akıncı, *Milletlerarası Tahkim* (n 18) 51.

22 "*Bu Kanunun 5 ve 6 ncı madde hükümleri, tahkim yerinin Türkiye dışında belirlendiği durumlarda da uygulanır*".

anlaşmasına rağmen taraflardan birinin uyuşmazlığı Türk mahkemesi önüne getirmesi halinde, MTK. m. 5 uyarınca tahkim itirazında bulunulmasıdır. İkinci istisna ise, tahkim yeri yurt dışında olsa dahi MTK'nın 6. maddesine dayanılarak Türk mahkemesinden ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı istenmesinin mümkün olmasıdır. İlk durumda, yani 5. madde bağlamında MTK'nın uygulanacağı kanısındayız. Örneğin, tahkim yeri yabancı bir ülke olarak taraflarca kararlaştırılmış ise ve uyuşmazlığın Türk mahkemesi önüne getirilmesi durumunda MTK'nın 5. maddesi uyarınca anılan mahkemeye tahkim itirazı yapılacaktır. Buna karşılık, ikinci durumda, yani ihtiyati tedbir ile ilgili düzenleme getiren 6. madde bağlamında, MTK'nın uygulanıp uygulanmayacağı tahkim yerinin Türkiye olduğu ve olmadığı haller ayrımı yapılarak tartışılmaktadır.

B. MTK'nın Uygulama Alanı ve MÖHUK

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, asıl uyuşmazlığın tahkim yargısında görüldüğü durumlarda, MÖHUK'un 40. maddesinde yapılan göndermeden hareketle iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralı olan HMK'nın 390. maddesinin yorumu yoluyla Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir alma konusundaki milletlerarası yetkisinin tespit edilmesine gerek bulunmamaktadır²³. Tahkim anlaşması olmasaydı hangi Türk mahkemesi yetkili olacak idiyse bu mahkemenin HMK'nın 390. maddesi uyarınca ihtiyati tedbir kararı alma yetkisi olduğu sonucuna varmaktansa²⁴, MTK'da yer alan hükümleri kullanmanın gerekli ve yeterli olduğu kanısındayız. Üstelik, tahkim yargısında MTK'nın hükümlerinin, MÖHUK'tan hareketle uyuşmazlığın esasını görmeye milletlerarası yetkisi bulunan bir Türk mahkemesi olsa da olmasa da uygulanması imkânı vardır. Tahkim yargısı kapsamında vardığımız bu sonuç, aşağıda ayrı bir başlıkta ele alınacak olan yabancı devlet mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklar ile Türk mahkemelerinde görülen yabancı unsurlu uyuşmazlıklar bakımından ihtiyati tedbir kararı verilmesi ihtimali için geçerli değildir.

C. Tahkim Yerinin Türkiye'de Olması

Tahkim yerinin Türkiye olması nedeniyle, MTK'nın uygulandığı yabancı unsurlu uyuşmazlıklarda tahkim yargılaması başından sonuna kadar Türk hukukuna tâbi olacak ve MTK *lex arbitri*'nin bir parçası olarak uygulanacaktır. Bu durumda, tarafların Türk mahkemesinden ihtiyati tedbir talep edip edemeyeceği ve hangi mahkemenin yetkili olacağı sorularının cevabı da açıktır. Şöyle ki, uyuşmazlık tahkim yargılamasında görülse dahi, bir devletin mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisinin olup olmadığına *lex fori* karar vereceğinden²⁵, her mahkeme, yabancı bir ülkede veya kendi ülkesinde

23 Karşılaştığımız Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 543-544; Cemal Şanlı, *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları* (7th edn, Beta 2019) 238; Çelikel-Erdem (n 7) 582-583; Özkan/Tüttüçübaşı (n 19) 257.

24 Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 545.

25 Her mahkeme yetkisini kendi hukuk düzeninden aldığı için bu konuda her ülkenin uygulaması farklılık arz edebilir: Erten (n 1) 87.

görülen tahkim yargılamasında ihtiyati tedbir kararı vermeye yetkili olup olmadığını kendi hukukuna göre tayin eder. Türk hukukunda yabancı unsurlu uyuşmazlıklarda *tahkim yargılaması bakımından* özel bir düzenleme olan MTK ile Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisinin bulunduğu sonucuna, anılan Kanunun 6. ve 3. maddesinde yer alan hükümlerin birlikte değerlendirilmesi suretiyle varılmaktadır.

MTK'nın 3. maddesinde yer alan hüküm uyarınca "*mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerde*", eğer davalının Türkiye'de yerleşim yeri veya olağan oturma yeri ya da iş yeri varsa bu yerdeki asliye hukuk mahkemeleri yetkilidir. Bunların hiçbiri yoksa İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi görevli ve yetkilidir. İşte bu hüküm nedeniyle, taraflar MTK'nın 6. maddesine dayanarak Türk mahkemesinden ihtiyati tedbir kararı almak istediklerinde yetkili bir mahkeme mutlaka olacaktır. Buradan çıkan sonuç, ihtiyati tedbir kararı alınması için aranan şartlar gerçekleşmiş ise, MTK'nın tahkim yerinin Türkiye olması sebebiyle uygulandığı durumda, 3. maddedeki mahkemeler ihtiyati tedbir kararı vermeye yetkili olacaktır²⁶. Bununla birlikte, HMK'nın 114(1) (h). maddesi uyarınca "hukuki yarar" dava şartı olduğu için ihtiyati tedbir konusunun Türkiye'de bulunmadığı veya Türkiye ile hiçbir bağlantının mevcut olmadığı durumlarda tedbir talebinin hukuki yarar yokluğundan reddedilmesi gerektiğini hatırlatmakta yarar görüyoruz.

D. Tahkim Yerinin Türkiye Dışında Olması

MTK'nın 1(3). maddesi, mahkemelerden ihtiyati tedbir talep edilebileceğini düzenleyen 6. maddenin *tahkim yerinin yabancı ülke olduğu durumlarda uygulanmasını* öngörmektedir. Bu husus iki ihtimali kapsamaktadır. İlk ihtimal, tahkim yerinin yabancı bir ülke olduğu ancak tarafların veya hakem heyetinin tahkim usulüne uygulanmak üzere MTK'yı seçtiği hallerdir -ki bu durumda MTK uygulanır. İkinci ihtimal ise başka bir ülkede görülen tahkim yargılamasında MTK'nın uygulanması taraflarca veya hakemlerce *kararlaştırılmamıştır*- ki bu durum MTK'nın uygulama alanına girmemektedir.

İlk ihtimalde, taraflar ya da hakem veya hakem kurulu MTK'nın uygulanmasını kararlaştırdıkları için tahkim yeri yabancı bir ülke olsa dahi bir önceki başlıkta tartıştığımız üzere MTK'nın 6. ve 3. maddelerinden hareketle, şartları gerçekleştiği takdirde, her durumda ihtiyati tedbir kararı almaya yetkili Türk mahkemelerinin bulunduğu sonucuna varılabilir. Bununla birlikte, tahkim yerinin yabancı bir ülke olduğu durumlarda, esasen tahkim yargılamasına uygulanacak hukukun anılan ülkenin hukuku olduğunu, bu bağlamda, MTK'nın ancak tahkim yeri hukukunun emredici kurallarına aykırı olmadıkça uygulama alanı bulabileceğini tekrar hatırlatmakta

²⁶ Nomer, *Devletler Hususi Hukuku* (n 13) 587.

yarar görüyoruz²⁷. Örneğın, tahkim yeri hukukunun tahkim yargılaması sırasında mahkemelerden ihtiyati tedbir kararı alınmasını çok ağır şartlara bağlamış olması veya yasaklamış olması söz konusu olabilir. Yahut zayıf bir ihtimal de olsa, tahkim yeri hukuku, mahkemelerin ihtiyati tedbir kararı almasının tahkim anlaşmasına aykırılık teşkil edeceğini hükme bağlanmış olabilir. Böyle durumlarda Türk mahkemeleri MTK'nın 6. ve 3. maddelerinden hareketle, ihtiyati tedbir kararı almaya yine de yetkili olacak mıdır? Mahkemeler ihtiyati tedbir kararı alma konusundaki yetkilerini kendi hukuk düzeninden aldığı için bu soruya olumlu cevap verilmesi gerektiği kanısındayız. Zira Türk mahkemelerinin hangi hallerde ihtiyati tedbir kararı alacağı ve bu konuda hangi Türk mahkemesinin milletlerarası yetkiyi haiz bulunduğu sorusunun cevabını Türk hukuku dışında bir hukuk veremez. Dolayısıyla, tahkim yerinin yabancı ülke olduğu hallerde tahkim yeri hukuku uyarınca mahkemelerden ihtiyati tedbir kararı alınmasına engel olan bir düzenleme Türk mahkemeleri bakımından hüküm ifade etmeyecektir. Türk mahkemesi, Türk kanunları uyarınca milletlerarası yetkisinin olduğuna karar verirse -tedbir kararı almayı gerektiren şartlar da gerçekleşmiş ise- kendisinden talep edilen ihtiyati tedbir kararını alacaktır. O halde, tahkim yerinin yabancı bir ülke olduğu durumlarda MTK'nın uygulanmasının kararlaştırılmış olmasının pratik bir yaklaşım olmadığı hususu bir tarafa bırakılacak olursa, tahkim yerinin emredici kurallarından bağımsız olarak, Türk mahkemesinin MTK'nın 6. ve 3. maddesi kapsamında ihtiyati tedbir kararı alma yetkisinin olduğu kabul edilmelidir.

İkinci ihtimalde, tahkim yeri yabancı bir ülke olup MTK'nın uygulanması kararlaştırılmadığından MTK'nın uygulama alanı bulmadığı bir tahkim yargılaması söz konusudur; ancak Türk mahkemelerinden ihtiyati tedbir talep edilmesi zarureti hasıl olmuştur. Burada MTK uyarınca Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisinin bulunup bulunmadığı sorusuna verilecek cevap MTK'nın 1(3). maddesinin uygulama alanının belirlenmesi ile ortaya çıkabilir. Söz konusu hüküm, mahkemelerden ihtiyati tedbir talep edilebileceğini düzenleyen MTK'nın 6. maddesinin, tahkim yerinin yabancı ülke olduğu durumlarda dahi uygulanacağını öngörmektedir. Burada asıl üzerinde durulması gereken husus, MTK'nın 1(3). maddesinde yer alan hükmün, tahkim yerinin yabancı ülke olduğu *her ihtimali* mi kapsadığı, yoksa sadece MTK'nın uygulanmasının kararlaştırıldığı durumları mı kapsadığıdır. Bu soruya verilecek cevap, 1(3). maddenin dar veya geniş yorumlanmasına göre değişmektedir.

Dar yorumun tercih edilmesi halinde, MTK'nın uygulama alanı bulmadığı bir durumda yine MTK'dan hareketle Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı verme yetkisinin olduğunu iddia etmek mümkün görünmemektedir²⁸. O halde,

27 Ali Yeşilırmak, Legal Framework, *Arbitration in Turkey* (Eds Ali Yeşilırmak/İsmail Esin), Wolters Kluwer Law and Business, 2015) 4.

28 Doktrinde MTK'nın 6. maddesinin hükmünün uygulama alanının MTK'nın uygulandığı tahkim davaları ile sınırlı olduğu görüşünde olan Nomer, MTK'nın uygulanmadığı durumlar için MTK'nın 6. maddesinin 4. fıkrasının HMK'ya göre ihtiyati tedbir talebinde bulunabilme imkanını sağladığını ifade etmektedir: Nomer, *Devletler Hususi Hukuku* (n 13) 587; Nomer, *Milletlerarası Usul Hukuku* (n 13) 271.

MTK uygulanamayacağı için onun 6. maddesinden hareketle yine MTK'nın 3. maddesinde sayılan mahkemelerin yetkili olduğu sonucuna varılması ihtimali ortadan kalkacaktır. Dolayısıyla tahkim yerinin Türkiye olmadığı ve taraflar ya da hakem veya hakem kurulu tarafından MTK'nın uygulanması *kararlaştırılmadığı* takdirde ihtiyati tedbir konusunda yetkili olup olmadıklarına Türk mahkemeleri MTK uyarınca karar veremeyecek demektir²⁹. Bu yorumun doğal sonucu olarak bu tür durumlarda, Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı almaya milletlerarası yetkisinin olup olmadığı, MÖHUK'un 40. maddesinin yaptığı gönderme nedeniyle HMK'nın 390. maddesi uyarınca belirlenmelidir. Daha önce belirttiğimiz üzere, söz konusu madde asıl uyuşmazlığın tahkim yargısında görüldüğü durumlarda ihtiyati tedbir kararı almaya yetkili bir Türk mahkemesinin bulunmadığı sonucuna varmamıza yol açacak yetersiz bir düzenlemedir. Bu nedenle, doktrinde hâkim olan görüş, tahkim anlaşması yapılmıyorsa uyuşmazlığın esası hakkında yetkili olacak Türk mahkemesinin ihtiyati tedbir kararı almaya da yetkili olacağını savunmaktadır³⁰.

MTK'nın 1(3) maddesinin geniş yorumu, uluslararası tahkimin ihtiyaçlarına daha uygun bir cevap temin edebilir. Söz konusu madde, ihtiyati tedbir kararına ilişkin 6. maddenin, sadece MTK'nın uygulamasının kararlaştırıldığı durumlarda uygulanacağını açıkça öngörmediğine göre maddenin uygulama alanını daraltan herhangi bir sınırlama yapmaya gerek yoktur. MTK'nın 1/(3). maddesinin geniş yorumlanmasına engel olacak başka bir düzenleme de bulunmadığına göre, *MTK'nın uygulanmasının kararlaştırılmadığı tahkim yerinin yabancı bir ülke olduğu hallerde* de Türk mahkemelerinin MTK'nın 6. ve 3. maddesi kapsamında ihtiyati tedbir kararı alma yetkisinin bulunduğu kanısındayız.

Sonuç olarak tahkim yerinin yabancı ülke olduğu her durumda, ister MTK'nın uygulanması kararlaştırılsın ister kararlaştırılmasın MTK'nın 3(1). maddesi kapsamında Türk mahkemelerinin -şartları gerçekleştiği takdirde- ihtiyati tedbir kararı alma yetkisinin bulunduğu kanısındayız. Dolayısıyla bu durumlarda da MÖHUK'un 40. maddesinden hareketle yetki tesisine ihtiyaç kalmamaktadır.

IV. Yabancı Unsurlu Uyuşmazlıkların Türkiye'de Veya Yabancı Devlet Mahkemelerinde Görülmesi Halinde Türk Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir Kararı Alma Yetkisi

A. MÖHUK Kapsamında Çözüm Aramanın Gerekliliği

Yukarıda, çalışmamızın başında ortaya koyduğumuz üzere, devlet yargısında görülen yabancı unsurlu uyuşmazlıklarla bağlantılı olarak Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisi konusunda hareket noktası MÖHUK olmalıdır. Gerçekten de,

²⁹ Nomer, *Milletlerarası Usul Hukuku* (n 13) 271.

³⁰ Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 545.

MÖHUK’da özel bir düzenleme yer almadığına göre Türk mahkemelerinin bu konuda milletlerarası yetkisinin olup olmadığı, Kanunun 40. maddesinin yaptığı gönderme esas alınarak iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları uyarınca tayin edilecektir. Türk mahkemelerinin yabancı unsurlu uyuşmazlıklarla ilgili olarak ihtiyati tedbir kararı almaya milletlerarası yetkisinin bulunup bulunmadığının tespitinde konuya ilişkin olarak getirilen HMK’nın 390. maddesindeki yetki kurallarından hareket etmek dışında bir seçeneğimiz bulunmamaktadır³¹. Bununla beraber, aşağıda etraflıca açıklanacağı üzere, söz konusu madde bu konuda yetersiz kalmaktadır.

HMK’nın 390. maddesi uyarınca “*ihtiyati tedbir, dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden; dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilir*”. Ne var ki, esas itibariyle HMK ve onun 390. maddesi iç hukuka ait uyuşmazlıklar düşünülerek kaleme alınmış³² olması nedeniyle uyuşmazlığın esas bakımından Türk mahkemelerinin yetkili olacağı varsayımından hareket etmektedir. Türk mahkemelerinin asıl dava bakımından yetkili olmayacağı veya asıl davanın yabancı ülkede açılmış ve/veya açılacak olması ihtimali 390. maddede tamamıyla göz ardı edilmiştir. Dolayısıyla, HMK’nın 390. maddesi uyarınca, ihtiyati tedbir kararı alacak yetkili bir Türk mahkemesi bulmak, bütün yabancı unsurlu uyuşmazlıklar bakımından değil, *sadece* Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin bulunduğu yabancı unsurlu uyuşmazlıklar bakımından mümkündür. Buna karşılık, uyuşmazlığın esas hakkında milletlerarası yetkiyi haiz Türk mahkemeleri yoksa veya dava yetki anlaşması nedeniyle zaten yabancı ülke mahkemesinde açılacaksa ya da davacı davasını mahkemeleri yetkili olan yabancı ülkede açacaksa, *dava açılmadan önce* talep edilecek ihtiyati tedbir kararları için yetkili bir Türk mahkemesinin olduğu sonucuna varılması zordur. Aynı şekilde, söz konusu maddede, *dava açıldıktan sonra* talep edilecek ihtiyati tedbir bakımından sadece asıl davanın görüldüğü mahkemenin yetkili olacağı belirtilmiş olduğundan, halihazırda asıl dava yabancı bir mahkemede derdest ise yine ihtiyati tedbir kararı almak için yetkili bir Türk mahkemesinin varlığından bahsetmek mümkün görünmemektedir³³.

B. Yetkili Bir Türk Mahkemesine Duyulan İhtiyaç

İhtiyati tedbir kararı verilmesi için aranacak şartlar çalışmamızın kapsamı dışında kalsa da, bu şartların niteliğine göz attığımızda, HMK’nın 390. maddesindeki kuralın doğal bir sonucu olarak, sırf Türkiye’de yetkili bir mahkeme bulunmadığı gerekçesiyle ihtiyati tedbir kararı alınamamasının menfaatler dengesini ne derece sarsacağı kolaylıkla anlaşılabilir. Örneğin, ihtiyati tedbir kararı verilmesi için HMK’nın 389.

31 Aynı yönde bkz Vahit Doğan, *Milletlerarası Özel Hukuk* (6th edn, Savaş Yayınevi 2020) 100.

32 Aynı yönde bkz Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 550, dn. 330; Doğan (n 31) 99; Arslan (n 11) 714.

33 Mülga HMUK’un. 104. maddesinin yürürlükte olduğu dönem boyunca, yetkili Türk mahkemesinin varlığını tespit etmek daha kolaydı. Söz konusu hüküm uyarınca, m. 101 ve 103’de yer alan şartların varlığı halinde davacı “*ihtiyati tedbire en az masrafla karar verecek ve kararı en hızlı icra edecek yer mahkemesinden*” ihtiyati tedbir talep edebilmekteydi.

maddesinde aranan şartlara göz atıldığında, hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşmasından veya imkânsız hale gelmesinden veya gecikme nedeniyle ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesinden bahsedildiği görülmektedir³⁴. O halde, yukarıda belirttiğimiz üzere, MÖHUK ve HMK'daki düzenlemelerden hareketle asıl dava bakımından milletlerarası yetkiyi haiz bir Türk mahkemesinin bulunmaması, ihtiyati tedbir müessesesinin temelinde yatan amaçla bağdaşmadığı gibi, başta gerçek bir kararın verilmesindeki düzen menfaati olmak üzere bazı uluslararası özel hukuk menfaatleri ile de çatışmaktadır. Çünkü, şartları oluşmasına rağmen ihtiyati tedbir kararının verilememesi asıl davada verilecek bir hükmü etkisiz hale getirebilir. Örneğin, HMK'nın 390. maddesinde yer alan hüküm nedeniyle, sırf yetkili bir mahkeme olmadığı gerekçesiyle, uyumsuzluk konusu olan hisselerin davalı tarafından bir başkasına devrinin acilen durdurulması ihtiyati tedbir kararı ile sağlanamayacaksa, asıl davada verilen karar ile söz konusu hisselerin davacıya ait olduğuna hükmedilmiş olmasının hiçbir önemi kalmayacaktır. Bu durumda, asıl davada verilen karar icra kabiliyeti bulunmayan bir karar olacaktır.

Yukarıda açıklanan sebeplerle, uluslararası özel hukuk menfaatleri dikkate alındığında, tedbir konusu şey ile Türk mahkemeleri arasında “gerçek” ve “geçerli” bir bağlantının bulunduğu ve ihtiyati tedbir kararı almanın şartlarının gerçekleştiği durumlarda, asıl dava bakımından milletlerarası yetkiyi haiz bir Türk mahkemesi bulunmasa veya asıl dava yabancı bir ülkede görülse dahi ihtiyati tedbir kararı alacak yetkili bir Türk mahkemesinin bulunmasını sağlayacak bir düzenlemenin bulunması şarttır.

Nitekim doktrinde böyle bir zaruretin varlığı kabul edilerek -ancak tahkim yargısı ve devlet yargısı ayırımına gidilmeksizin- HMK'nın 390. maddesinin amaca uygun yorumlanması üzerinde durulmaktadır³⁵. Bu görüş, tahkim yargısı bakımından mahkemelerce bir ihtiyati tedbir kararı alınması zarureti hasıl olduğunda *adeta taraflar arasında tahkim anlaşması yokmuşçasına* yetkili bir Türk mahkemesinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesini³⁶, böyle bir mahkeme varsa bu mahkemenin yetkili

34 Anılan madde uyarınca, “*mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkânsız hâle geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hâllerinde, uyumsuzluk konusu hakkında ihtiyati tedbir kararı verilebilir.*”

35 Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 544; Çelikel/Erdem (n 7) 583; Doğan (n 31) 101. Karş Özbek (n 1) 133.

36 Doktrinde konu yetki anlaşmaları kapsamında da tartışılmıştır. Mülga MÖHUK ve mülga HUMK döneminde yetki anlaşmaları bakımından genel kabul gören anlayış, Türk mahkemelerinin böyle bir anlaşmanın varlığı nedeniyle davanın esası hakkında karar veremeyecek olması halinde bile, Türk hukuku açısından şartların gerçekleşmesi halinde geçici tedbir kararı almaya yetkili sayılması gerektiği yönündeydi: Sargın Fügen, *Milletlerarası Usul Hukukunda Yetki Anlaşmaları*. (Yetkin Yayınevi 1996) 204; Nuray Ekşi, *Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi* (2. Baskı, Beta 2000) 228. Bu anlayış doğrultusunda verilen mahkeme kararlarına da rastlanmaktaydı. Yeni HMK ile başlayan dönemde, doktrinde MÖHUK'un 47. maddesi kapsamında konu tartışılırken, HMK 390'nun yetersizliği nedeniyle mülga HUMK dönemindeki yaklaşımın kabul edilmesi görüşü ağır basmaktadır. Anılan madde uyarınca bir yetki anlaşmasının yapıldığı durumlarda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin kalkması nedeniyle, Türkiye'de asıl dava bakımından yetkili olan bir Türk mahkemesi olmasa da, şartları oluştuğu halde, tarafların Türk mahkemelerinden ihtiyati tedbir talep etmelerine MÖHUK'un 47. maddesinin engel olacağı sonucuna varılamaz: Çelikel/Erdem (n 7) 58-583; Doğan (n 31) 101; Kırılı-Aydemir (n 6) 316. Nomer, yetki anlaşması ile yabancı bir devlet mahkemesinin yetkilendirilmiş olmasının Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir (ve ihtiyati haciz) kararı verebilme yetkisini etkilemeyeceğini savunmaktadır: Ergin, Nomer, *Devletler Hususi Hukuku* (n 13) 487. Özbek ise, yetki anlaşmasıyla yabancı bir devlet mahkemesinin yetkili kılınması halinde ihtiyati tedbir kararları bakımından Türk mahkemelerinin yetkisinin hukuki dayanağının açık olarak düzenlenmesi gerektiğini ileri sürmektedir: Özbek (n 1) 118.

olmasını savunmaktadır. Bu görüş, yabancı bir devlet mahkemesinin yetkili olduğu uyuşmazlıkları da kapsayacak şekilde HMK'nın 390. maddesinin amaca yönelik olarak yorumlanmasını savunmaktadır. Bu bağlamda, HMK'nın 390. maddesi uyarınca asıl dava bakımından yetkili bir Türk mahkemesi bulunmasa bile somut olayın özelliklerine göre önleyici veya koruyucu bir tedbire ihtiyaç duyuluyorsa Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı verilebileceği sonucuna varılmaktadır³⁷.

İhtiyati tedbir kararı almak için tüm şartların gerçekleştiği ve Türk mahkemelerinin yabancı unsurlu uyuşmazlıklarla ilgili olarak ihtiyati tedbir kararı almasının zaruri olduğu durumlarda bu görüş makul bir çözüm önerisi olarak kabul edilebilirse de, son tahlilde amaca yönelik bir yaklaşımla Türk mahkemelerinin yabancı unsurlu uyuşmazlıklarla ilgili olarak ihtiyati tedbir kararı almaya *milletlerarası yetkisinin bulunmadığı durumlarda dahi* Türk mahkemelerinin yetkili olacağını kabul etmektedir. Bu açıdan, Türk mahkemelerinin yabancı unsurlu uyuşmazlıklarla ilgili olarak ihtiyati tedbir kararı almaya yetkisi bakımından yaşanan sıkıntı devam etmektedir.

Nitekim Şanlıurfa 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 2012 yılında verdiği bir kararda, taraflar arasındaki tahkim şartından hareketle, HMK'nın 390. maddesinin “*esas dava bakımından Türk mahkemelerinin yerel ve uluslararası yetkisinin bulunmadığı durumlarda Türk mahkemelerinin tedbir kararı vermesine imkan tanımadığı*” sonucuna ulaşmıştır³⁸. Bu karar, doktrinde HMK'nın 390. maddesinin, uyuşmazlığın esası bakımından yabancı mahkemelerin veya hakem heyetinin yetkili olduğu durumlarda, Türk milletlerarası usul hukukunun ilkelerine aykırı bir şekilde, Türk mahkemelerinden ihtiyati tedbir talep edilemeyeceği şeklinde yorumlanabileceğinin bir örneği olarak sunulmaktadır³⁹. Yerel mahkemenin verdiği bu karar tahkim yargısı bakımından MTK'nın 6. ve 3. maddeleri karşısında isabetli *olmamakla* beraber, Türk veya yabancı ülke mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklarla Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alması konusundaki yetkisini belirlemede HMK'nın 390. maddesinin yetersiz kaldığını teyit etmektedir.

E. HMK'nın 390. maddesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Teklif

Yukarıda yapılan açıklamaların ve doktrinde yapılan yorumların ortaya koyduğu üzere Türk mahkemelerinin yabancı unsurlu uyuşmazlıklarla ilgili olarak ihtiyati tedbir kararı almaya yetkisi bakımından özel bir yasal düzenlemeye ihtiyaç vardır⁴⁰. Nitekim amaca yönelik bir yorum yapılsa da, sadece iç hukuk ilişkileri dikkate alınarak hazırlanan HMK'nın 390. maddesinin, özellikle asıl dava bakımından milletlerarası

37 Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 548-549.

38 Şanlıurfa 3. Asliye Hukuk Mahkemesi, 2012/190E, 2012/189K. 09.11.2012; Çelikel and Erdem (n 7) 582-583, dn 31'den naklen).

39 Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 549; Şanlı, Ticari Akitler (n 23) 242; Çelikel and Erdem (n 7) 582.

40 Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararları bakımından milletlerarası yetkisine ilişkin özel bir düzenleme yapılmasının en gerçekçi çözüm olduğunu kabul eden görüş için bkz Özbek (n 1) 133.

yetkiye sahip bir Türk mahkemesinin bulunmadığı durumlar bakımından bir çözüm sunmadığı açıktır.

Doktrinde yapılan eleştirilerin etkisiyle Mart 2020’de Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Teklifi ile yukarıda bahsettiğimiz sorunlara bir çözüm getirilmeye çalışılmıştır. Teklifin, 41. maddesinde HMK’nın 390. maddesinin birinci fıkrasına “*esas hakkında yabancı devlet mahkemesinin, hakemin veya hakem kurulunun görevli ve yetkili olması halinde, ihtiyati tedbir, bu talebe konu hak veya şeyin bulunduğu yer Türk mahkemelerinden talep edilir*” ifadesinin eklenmesi teklif edilmiştir⁴¹.

Teklifin 41. maddesinin gerekçesinde şu açıklamalara yer verilmiştir: “*Maddeyle, Kanunun ihtiyati tedbir talebini düzenleyen 390 ıncı maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Bir uyuşmazlıkta yabancı bir devlet mahkemesinin veya yabancı bir hakem veya hakem kurulunun görevli ve yetkili olması, o uyuşmazlığın esası bakımından Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini ortadan kaldırmaktadır. Buna bağlı olarak uygulamada, esas hakkında yabancı bir mahkemenin veya yabancı bir hakem veya hakem kurulunun görevli ve yetkili olduğu hallerde, Türk mahkemelerinin, esas hakkında yetkili mahkeme olmadıkları gerekçesiyle ihtiyatî tedbir talepleri bakımından kendilerini yetkili görmedikleri kabul edilmektedir. Yabancı mahkemelerde açılan davalar veya yabancı ülkelerde yürütülen tahkim yargılamalarında, Türk mahkemelerinin tedbir kararı veremeyeceği yönündeki sonuç, yargılama hukukunun amaçları ile bağdaşmamaktadır. Yabancılık unsurlu işlemlerin taraflarına ihtiyati tedbir korumasının sağlanması, bizatihi hukukun gayesi içindedir.*

Diğer taraftan ihtiyatî tedbir kararları, geçici nitelikte bir hukuki koruma sağladığından, yabancı mahkemelerce veya hakem heyetlerince verilen ihtiyatî tedbir kararlarının tanınması ve tenfizi de mümkün değildir. Bu durumda, esas davaya bakmakta olan yabancı mahkemenin veya hakemin ya da hakem heyetinin, Türkiye’deki mal ve alacaklarla ilgili olarak vereceği tedbir kararı, Türkiye’de bir etkiye sahip olmayacak ve dolayısıyla yabancı mahkeme veya hakem heyetindeki davanın nihaî hedefi bakımından davacıya bir koruma sağlanamayacaktır. Düzenlemeyle, esas hakkında yabancı bir devlet mahkemesinin veya hakemin ya da hakem kurulunun görevli ve yetkili olması halinde, ihtiyati tedbir istemine konu hak veya şeyin bulunduğu yerdeki Türk mahkemelerinden ihtiyati tedbir talep edileceği hükme bağlanmaktadır.”

HMK’nın 390. maddesine değişiklik getiren Teklifin 41. maddesi, TBMM Genel Kurulunda yapılan görüşmeler esnasında Teklif metninden çıkarılarak kanunlaşmıştır⁴².

41 Teklifin ayrıntılı olarak değerlendirildiği çalışma için bkz Selçuk Öztekin, Sema Taşpınar Ayvaz and Serdar Kale, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi’ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi” 2020 (150) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 77-152.

42 Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 7251, Kabul Tarihi: 22.07.2020, RG 28.07.2020/31199.

HMK'nın 390. maddesinin yabancı unsurlu ilişkiler bakımından yetersiz kaldığının kabulü anlamında olumlu bir gelişme olmasına rağmen 41. maddenin çıkarılmasının aşağıdaki hususlar bakımından isabetli olduğu kanısındayız. Her şeyden önce, eğer Türk mahkemelerinin yabancı unsurlu uyuşmazlıklar bakımından ihtiyati tedbir kararı alma yetkisi düzenlenecek ise bu düzenlemenin yabancı unsurlu ilişkilerde Türk mahkemelerinin yetkisini düzenleyen MÖHUK'da yer alması tercih edilmelidir⁴³. İkinci olarak, 41. maddenin, MTK'da yer alan hükümler göz ardı edilerek, asıl davanın tahkim yargısında görüldüğü halleri de kapsamı uygun değildir. Yukarıda tartışıldığı üzere, ister Türkiye'de ister yabancı bir ülkede görülsün, tahkim yargılamaları bakımından MTK'nın 6. ve 3. maddeleri kapsamında, ihtiyati tedbir kararı almaya yetkili bir Türk mahkemesi bulunmaktadır. Bununla birlikte, hem tahkim yargısını hem devlet yargısını kapsayacak bir çözüm getirilecek ise (ki böyle bir çözüm de tercihe şayandır; zira MTK'nın 3. maddesindeki yetkili mahkemeler geçici hukuki koruma tedbirleri düşünülerek kaleme alınmamıştır) bu takdirde yapılacak düzenleme ile MTK arasındaki çatışmanın önlenmesi ve gelecekte yeni tartışmalara yol açmaması sağlanmalıdır. Üçüncü olarak, devlet yargısında görülen davalar bakımından Teklifin 41. maddesinin sadece yabancı ülke mahkemelerinde görülen davaları kapsamı nedeniyle yetersiz olduğu konusundayız. İster Türkiye ister yabancı bir devletin mahkemeleri önünde görülsün yabancı unsurlu uyuşmazlıkların bütünü kapsayacak bir düzenleme Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alma konusunda milletlerarası yetkisi ile ilgili tartışmaları sona erdirecektir. Teklifin 41. maddesinin ihtiyati tedbir kararı alma yetkisi bakımından dayanmış olduğu *talebe konu hak veya şeyin bulunduğu yer* kıstasının ise uygun bir bağlantı tesis ettiği kanısındayız.

V. Tespit ve Önerilerimiz

Asıl davanın tahkim yargısında görüldüğü yabancı unsurlu uyuşmazlıklar bakımından Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı vermeye yetkili olup olmadıkları MTK'nın 6. ve 3. maddeleri birlikte değerlendirilerek tespit edilmelidir. Nitekim, tahkim yargılamasında ihtiyati tedbir kararı vermek MTK'nın 3. maddesi anlamında "mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerden" biri olduğu için, ihtiyati tedbir kararı alma hususunda uygun bir yetki kriteri olup olmadığı tartışmasından bağımsız olarak, MTK'nın 3. maddesinde sayılan mahkemeler yetkili olacaktır. O halde, mevcut yasal düzenlemeler karşısında MÖHUK'dan hareketle iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralı olması sebebiyle HMK'nın 390. maddesine gidilmesine gerek yoktur. Çünkü, MTK ister tahkim yerinin Türkiye olması nedeniyle, ister taraflarca yahut hakem veya hakem heyeti tarafından kararlaştırıldığı için uygulansın, ihtiyati tedbir kararı almaya

43 Aynı yönde Özbek (n 1) 133. Yabancı mahkemeyi yetkili kılan bir anlaşmanın varlığı halinde veya tahkim yerinin yabancı bir ülke olarak belirlendiği hallerde, ihtiyati tedbir kararı almaya milletlerarası yetkili Türk mahkemesinin belirlenmesi için MÖHUK'a bir madde eklenmesi görüşü için ayrıca bkz Şanlı, Esen and Ataman-Figanmeşe (n 3) 550, dn. 330; Mustafa Erkan, "HMK Değişikliklerinin İhtiyati Tedbir Kararlarına Etkisinin Milletlerarası Usul Hukuku Açısından İncelenmesi" (2012) (2) Hukuk Biliminin Güncel Sorunları III. Uluslararası Kongre Bildiri Kitabı, 249.

yetkili bir mahkeme temin etmektedir. MTK'nın 1(3). maddesi uyarınca, tahkim yerinin yabancı ülke olduğu hallerde dahi, MTK'nın uygulanması kararlaştırılsın ya da kararlaştırılmasın, Kanunun 3. maddesinde sayılan Türk mahkemelerinden ihtiyati tedbir kararı alması talep edilebilecektir.

Devlet yargısında görülen yabancı unsurlu uyuşmazlıklar bakımından ise, HMK. 390 yabancı unsurlu ilişkiler göz önüne alınarak tasarlanmadığı için yetersiz kalmaktadır. TBMM Genel Kurulunda yapılan görüşmeler esnasında Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Teklifinin metninden çıkarılan 41. maddenin gerekçesinin de teyit ettiği üzere, şartları gerçekleşse bile “... *Türk mahkemelerinin tedbir kararı veremeyeceği yönündeki sonuç, yargılama hukukunun amaçları ile bağdaşmamaktadır. Yabancılık unsurlu işlemlerin taraflarına ihtiyati tedbir korumasının sağlanması, bizatihi hukukun gayesi içindedir*”.

Teklifin kanunlaşmayan 41. maddesi hükmündeki *kıstas* esas alınarak MÖHUK'a aşağıdaki gibi bir madde eklenmesinin isabetli olacağı kanısındayız:

“Yabancı unsurlu uyuşmazlıklarda ihtiyati tedbir kararları, tedbir talebinin doğduğu esasa ilişkin uyuşmazlığın Türkiye’de görüldüğü ya da görüleceği mahkemeden talep edilir.

Türk mahkemelerinde veya yabancı ülke mahkemelerinde görülecek ya da görülen uyuşmazlıklarla ilgili ihtiyati tedbir kararları, Türkiye’de tedbir konusu mal veya hakkın bulunduğu yer mahkemelerinden de talep edilebilir”.

Böylelikle, HMK'nın 390. maddesinin yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntılar ortadan kalkmış olacaktır. MÖHUK'a yukarıda önerdiğimiz şekilde bir madde eklenmesi⁴⁴ halinde, MÖHUK'un 40. maddesinden hareketle iç hukukun yer itibariyle yetki kurallarına gitmeye gerek kalmayacaktır. Dolayısıyla, uyuşmazlığın esasını görmeye milletlerarası yetkili bir Türk mahkemesi bulunsa da bulunmasa da, tedbir konusu mal veya hakkın Türkiye’de bulunması halinde ihtiyati tedbir kararı verecek bir yetkili mahkemenin bulunmaması ihtimali, doğuracağı olumsuz sonuçları ile birlikte ortadan kalkmış olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

---

44 Doktrinde, geçici hukuki koruma kararlarının esasa bakmaya yetkili mahkemeden alınmasını öngören ulusal düzenlemelerle uyumlu olarak MÖHUK'a “*Yabancı unsurlu ihtiyati tedbir kararlarında, tedbir talebinin doğduğu esasa ilişkin uyuşmazlığın görüldüğü ya da görüleceği veyahut tedbir kararının icra edileceği yer mahkemesi yetkilidir*” şeklinde bir hükmün eklenmesi öngörülmüştür. Özbek (n 1) 133.

Bibliyografya/Bibliography

- Akınıc Z, *Milletlerarası Tahkim* (4th edn, Vedat Kitapçılık 2016).
- Arslan İ, “Milletlerarası Ticari Tahkimde Türk Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Kararı Verme Yetkisi” (2016) 27(7) TADD 691-718.
- Balkar S, “Milletlerarası Tahkime Konu Uyuşmazlıklarda Hakemlerin Geçici Koruma Tedbirlerine Hükmedebilme Yetkisi ve Imperium Kavramı” (2017) 16 (2), Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 259-293.
- Balkar S, *Uluslararası Ticari Tahkim ve Geçici Hukuki Koruma Tedbirleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi 2010).
- Çelikel A and Erdem B, *Milletlerarası Özel Hukuk* (16th edn, Beta 2020).
- Doğan V, *Milletlerarası Özel Hukuk* (6th edn, Savaş Yayınevi 2020).
- Ekşi N, *Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi* (2nd edn, Beta 2000).
- Erkan M, “HMK Değişikliklerinin İhtiyati Tedbir Kararlarına Etkisinin Milletlerarası Usul Hukuku Açısından İncelenmesi” (2012) (2) Hukuk Biliminin Güncel Sorunları III. Uluslararası Kongre Bildiri Kitabı 237-260.
- Erten R, *Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Önlemleri* (Adalet Yayınevi, 2010).
- Gölcüklü İ, *Milletlerarası Tahkimde Dava Açma Yasakları* (On İki Levha Yayıncılık 2018).
- Kırlı-Aydemir DD, *Milletlerarası Usul Hukukunda İhtiyati Tedbirler* (On İki Levha Yayıncılık 2013).
- Nomer E, *Devletler Hususi Hukuku* (22nd edn, Beta 2017).
- Nomer E, *Milletlerarası Usul Hukuku* (2nd edn, Beta 2018).
- Özbek N, *Milletlerarası Usul Hukukunda Geçici Hukuki Koruma* (Yetkin Yayınları, 2013).
- Özkan I, Tütüncübaşı U, *Uluslararası Usul Hukuku* (Adalet Yayınevi 2017).
- Öztek S, Taşpınar Ayvaz, S and Kale, S, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi’ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi” 2020 (150) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 77-152.
- Sargın, F, *Milletlerarası Usul Hukukunda Yetki Anlaşmaları* (Yetkin Yayınevi 1996).
- Şanlı C, Esen E and Ataman-Figanmeşe İ, *Milletlerarası Özel Hukuk* (8th edn Beta 2020).
- Şanlı C, *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları* (7th edn, Beta 2019).
- Taşpolat-Tuğsavul, M, “4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca Hakemlerin ve Mahkemelerin Geçici Hukuki Koruma Kararı Verme Yetkisi” (2014) (16) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan) 2063-2113.
- Yeşilırmak A, *Legal Framework, Arbitration in Turkey* (Eds Ali Yeşilırmak/İsmail Esin), (Wolters Kluwer Law and Business, 2015) 1-13.
- Yeşilova B, “Lex (Loci) Arbitri” ve “Tahkim Yeri” Kavramları Işığı Altında Milletlerarası Tahkim Kanunu’nun Yer İtibariyle Uygulama Alanı (MTK m.1/II)’ (2013) 2 (1) Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi 99-164.

